

ИНСТИТУТ ЗА ПЕДАГОШКА ИСТРАЖИВАЊА

УВАЖАВАЊЕ РАЗЛИЧИТОСТИ
И ОБРАЗОВАЊЕ

ИНСТИТУТ ЗА ПЕДАГОШКА ИСТРАЖИВАЊА

Рецензенти

Др Драгомир Пантић

Др Слободанка Гашић-Павишић

Објављивање ове књиге

омогућили су финансијским средствима

Министарство за науку, технологију и развој

Институт за педагошка истраживања

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

37.01:316 (082)

УВАЖАВАЊЕ РАЗЛИЧИТОСТИ И ОБРАЗОВАЊЕ/приредиле
Јасмина Шефер, Славица Максић, Снежана Јоксимовић.
Београд: Институт за педагошка истраживања, 2003.
(Београд: »Чигоја штампа«). – 239 стр.; 21cm.

Тираж 400. – Стр. 7–8: Предговор/приређивачи.
Библиографија уз већину радова. – Summaries.

ISBN 86-7447-046-7

1. Шефер, Јасмина

- а) Образовање – Социолошки аспект – Зборници
- б) Образовање – Психолошки аспект – Зборници
- в) Наставници – Ученици – Зборници

COBISS.SR-ID 107213068

Игнатије Мидић

Епископ пожаревачко-браничевски

ПРАВОСЛАВНА ХРИШЋАНСКА ОНТОЛОГИЈА И ПРОБЛЕМ ТОЛЕРАНЦИЈЕ МЕЂУ ЉУДИМА

Проблем нетолеранције међу људима није толико социјални, колико онтолошки. Поистовећење човека, односно његове личности, са индивидуом, или са субјектом који себе логички, самосвешћу, одређује као личност, што је доминантна онтологија данас, аутоматски ствара раздвојеност и сукоб између једног (индивидуе) и многих. Уздизање рационалног елемента у човеку, као кључног у одређењу истине и постојања, поставља човеков ум као једино мерило истине и доводи у питање све оно што се не слаже са његовим индивидуалним (субјективним) схватањем и искуством. У спреси са слободом, која карактерише човека као биће, таква онтологија постаје извор неповерења и нетрпељивости према свему оном што је друго, што није он сâм. Други нам је потребан, у најбољем случају, као објект за задовољење наших прохтева и страсти, што, наравно, ниједан човек не прихвата, и зато долази до отпора и борбе са циљем ко ће у овоме бити доминантан. Због тога, да би тај проблем био превазиђен, није довољно да се смање социјалне разлике међу људима, нити се то може постићи образовањем, просвећеношћу, ако оно има за циљ стварање самосвести код људи, а понајмање се то може остварити јуридички, доношењем закона о заштити људских права. Да би проблем бар донекле био решен, потребно је једно ново метафизичко начело постојања, односно потребна је нова онтологија.

Схватање човека као личности, односно као апсолутног и непоновљивог бића, извире из хришћанске триадологије, тј. из хришћанске вере у Бога који је Света Тројица. До појаве хришћанства, појам човека као личности није био познат свету. Старојелинска философија, ма колико била узвишена, појединачној личности никад није придавала карактеристике апсолутног и непоновљивог бића, а још мање јој је давала онтолошку улогу. Конкретног човека, односно појединачну личност, посматрала је као део општег бића, које не постоји ради конкретне личности, него конкретна личност постоји ради општег. Личност је била подређена безличној природи као општем бићу. Захваљујући хришћанству, личност је добила карактер апсолутног и непоновљивог бића и онтолошку важност и то је тековина којом се данас служи, не само хришћански, већ свет уопште.

Међутим, за хришћане личност није индивидуа. Једна личност једнако је ниједна личност. Личност извире из слободе која се изражава као љубав према другој личности. Истовремено, човек као личност није део природе, већ има тенденцију да буде носилац постојања целокупне природе и то управо због тога што је личност. Да би се ово потврдило потребно је предочити искуство љубави према једној личности и губитка те вољене личности, које има сваки човек независно од тога којој нацији или вери припада или на ком ступњу интелектуалног и културног развоја се налази. Када заволимо једну личност, она за нас постаје апсолутно и непоновљиво биће и извор постојања наше личности, без које не можемо да замислимо ни своје постојање као личности. Кад изгубимо личност коју највише волимо и за коју смо везани, онда као да се за нас са њом губи читав свет, а и ми као да стојимо пред опасношћу да се и сами изгубимо. Ситуација како, на пример, мајка гледа на догађај губитка свога детета, а како гледају други на исти тај догађај, може послужити као средство за боље објашњење ове проблематике. Мајка гледа на своје дете као на личност зато што га воли, и због тога је његова смрт за њу ненадокнадив губитак (и у овом искуству се открива да је личност апсолутно и непоновљиво, незаменљиво биће), док за оне који нису остварили никакаву личну заједницу са дететом, оно је индивидуа, тј. оно је само део људске врсте и зато његов губитак другачије виде. У догађају смрти једне личности не виде, дакле, никакав губитак, него само природни процес.

Практичне последице једне овакве онтологије јесу следеће: човек изражава слободу као љубав према другој личности, а не као слободу од другог. Слобода личности је извор постојања за другу личност, а не опасност која јој угрожава живот. На тај начин, друга личност је извор нашег сопственог постојања и слободе, а не наш »пакао« или ограничење наше слободе.

Ignatije Midić

Orthodox christian ontology and the problem of tolerance among people

The problem of intolerance is not as much social as it is ontological. Raising a rational element in man as a key one in determining the truth and existence, places man's mind as the only criterion for truth and brings into question all that disagrees with his personal (subjective) views and experiences. In conjunction with freedom, which characterizes man as a being, such ontology becomes the source of distrust and intolerance to all that is different. We need the other, in the best case, to meet our needs and passions, which certainly no man accepts; therefore, there emerges resistance and struggle for dominance. To overcome the problem, it is not sufficient to reduce social differences among people, nor can it be achieved by education, if it is to develop self-conscious in people, or by enacting laws on the protection of human rights. To solve the problem to some extent, we need a new metaphysical principle of existence i.e. we need new ontology. In this essay the author presents his view of the problem of intolerance and pleads for solving it by reminding us of Orthodox Christian ontology based on the following attitudes: man expresses his freedom as love for the other; freedom of personality is a source of existence for another personality; the other is a *source* of our existence and not our »hell« or limitation of our freedom.

Key words: (in)tolerance, personality, freedom, love, Orthodox Christian ontology.

У овом Зборнику аутори се залажу за један широко схваћен концепт толеранције. Они претежно преферирају активну концепцију толеранције која подразумева управо уважавање различитости, док мање аутора заступа гледиште о толеранцији као трпеливости. У појединим радовима добро се експлицира и треће схватање толеранције као богатство различитости, тј. вредности по себи. Рефлексије Резолуције УН о толеранцији, усвојене пре десетак година, могу се идентификовати у неким прилозима, што додатно појачава и апликативну страну Зборника. То значи да се радови не исцрпљују искључиво у разматрањима теоријских садржаја, већ у случају већине аутора имају и практичне импликације, важне за наше друштво у овом моменту. Зборник стога представља и својеврстан водич идеја за промену праксе у образовном систему, али и у друштву уопште.

Др Драгомир Пантић (из рецензије)

Монографија обрађује проблем који је у нашој средини актуелан, значајан и изазован, јер се проблему индивидуализације наставе приступа из новог угла, посматрајући га у ширем друштвеном контексту као проблем демократизације друштва. Радови које садржи монографија непосредно су повезани са текућом реформом школе. Теме представљају новину у нашој стручној и научној литератури и њиховим избором Институт за педагошка истраживања потврдио је да је једна од ретких установа у нас која улаже напор да систематизује нове научне информације и да их учини доступним широј стручној и научној јавности.

Др Слободанка Гашић-Павишић (из рецензије)

ISBN 86-7447-046-7

9 788674 470466